

Témalabor dokumentáció

BMEVIIIAL00

Gera Dóra
Konzulens: Simon Balázs

2019. 12. 16.

Contents

A feladat leírása	2
A plugin mint kiegészítő szoftver	2
A fordítás és lépései	2
Felhasznált technológiák	2
ANTLR4	2
IntelliJ IDEA	3
Gradle	3
A projekt	3
Language és FileType	4
Lexer és Parser	4
ParserDefinition	4
SyntaxHighlighter	5
ColorSettingsPage	5
Jövőbeli lehetőségek	6
Források	7

A feladat leírása

Syntax highlighter plugin készítése JetBrains fejlesztőkörnyezethez. A plugin legyen képes a választott programnyelv (Java) kulcsszavait felismerni és kiszínezni (a kód többi részétől eltérő színnel).

Az elkészült projekt forráskódja itt található: <https://github.com/doragera/Syntax-Highlighter-for-Java>

A plugin mint kiegészítő szoftver

A plugin egy olyan szoftver, amit egy meglévő rendszerhez lehet külön telepíteni. A különböző programozási nyelvekhez sokféle fejlesztőkörnyezetet lehet találni. Egy ilyen környezet feladata a fejlesztés egyes lépéseinek megkönnyítése. A kódolást és a programkód áttekinthetőségét syntax highlightinggal segíti, majd a fordítást, linkelést és a futtatást is kényelmesebbé teszi. Ez a plugin Java nyelvű forrásfájlokhoz ad testreszabható kódszínezést IntelliJ IDEA fejlesztőkörnyezetben.

A fordítás és lépései

(ez nem biztos, hogy itt lesz)

A fordítás a szöveges forrásnyelv átvitele a célnyelvre a jelentés megtartásával. A célnyelv számítógép által értelmezhetőnek kell lennie. A programozási nyelveket csoportosítani lehet a fordításuk szerint:

- előfordítás: előzetes hibaellenőrzés után fordítás egy köztes kódra
- futás-idejű fordítás: köztes kód továbbfordítása köztes kódra
- teljes fordítás: közvetlen fordítás gépi kódra
- interpretálás: a kifejezések értelmezése és fordítása egyenként

Ezek után az előfordítást fogom részleteiben megvizsgálni, annak is az úgynevezett frontend részét, mert a Java programnyelv is előfordítással fordul Java byte kódra.

Az első lépés a lexikai elemzés. Ennek bemenete a forrásnyelv és a lexer feladata, hogy ezt feldarabolja jelentéssel bíró egységekre, azaz tokenekre. Definiálása reguláris kifejezésekkel történik, megvalósítása egy véges automata, kimenete a tokenek sorozata. Itt kerülnek kihagyásra a felesleges a karakterek, azaz a kommentek és whitespace-ek.

A szintaktikai elemzés a következő lépés, ahol a parser feladata a lexer által előállított tokenek sorozatából fastruktúrát építeni. Kétféle fastruktúra létezik, a CST-ben (concrete syntax tree) minden token benne van, míg az AST-ben (abstract syntax tree) csak a fontos tokenek, tehát a pontosvessző és zárójelezések már nincsenek. A parser definiálása CF (context free) nyelvtannal történik.

Az utolsó lépés a szemantikai elemzés, aminek a feladata a hiányzó kontextus-információk felderítése, és ezek hozzáadása a szintaxisfához.

Felhasznált technológiák

ANTLR4

Az ANTLR4 segítségével nyelvtanokat lehet leírni, majd azokból a lexer és parser kódját legenerálni a választott forrásnyelvre. Az IntelliJ-hez le lehet tölteni ANTLR4 kódot támogató kiegészítőt, aminek segítségével a nyelvtant deklaratíván meg lehet adni, majd legenerálni a szükséges forrásfájlokat.

ANTLR4 IntelliJ Adaptor

Az ANTLR4 által generált lexer és parser osztályok nem kompatibilisek az IDEA SDK-ban lévő interfészekkel, ezért egy [külső könyvtár](#) kell felhasználni, ami támogatja az ANTLR4 nyelvtanok használatát pluginfejlesztéshez.

IntelliJ IDEA

Az IntelliJ IDEA egy Java IDE a JetBrains-től. Ehhez a fejlesztőkörnyezethez készült a plugin.

IntelliJ SDK

A plugin fejlesztéséhez szükség van az IDEA forráskódjához, a JDK mellett. A forráskód [GitHub-on](#) található meg. A repository klónozása és lefordítása után, a plugin projektstruktúrájában az SDK-hoz hozzá kell adni.

Gradle

A Gradle egy projektépítő eszköz, amely a Maven koncepciójára épül, és bevezeti a projektkonfiguráció deklarációját domain-specifikusan a hagyományosabb XML forma helyett.

A projekt

A projekt Java nyelvű forrásfájlokból, az ANTLR4 nyelvtan leírójának fájljaiból és a gradle build eszköz fájljaiból, valamint a `plugin.xml`-ből áll. A plugin működéséhez szükséges feladatok: A pluginnak fel kell ismerni a .java kiterjesztésű fájlokat és csak ezekkel dolgozni. A fájlok kiterjesztése és nyelvének ismerete után a lexer és parser forráskódjának segítségével a kódot ki kell színeezni, majd egy felületet biztosítani, ahol a különböző típusú kulcsszavaknak definiálni lehet a sznét, megjelenítési formáját.

A projektben használt osztályok és azok rövid leírása:

- **JavaFileType** : a fájl típus regisztrálásáért felelős osztály
- **JavaFileTypeFactory** : az IntelliJ SDK számára megadja a használt fájl típusokat
- **JavaLanguage** a fájl típushoz tartozó nyelv regisztrálásáért felelős osztály
- **JavaLexer** : a kód tokenekre bontásáért felelős osztály, a lexer implementációja, generált
- **JavaParser** : a tokenek sorozatából AST építéséért felelős osztály, a parser implementációja, generált
- **JavaAntlrLexerAdaptor** : a JavaLexer osztály illesztése a környezet által megadott Lexer osztály interfészehez
- **JavaAntlrParserAdaptor** : a JavaParser osztály illesztése a környezet által megadott Parser osztály interfészehez
- **JavaParserDefinition** : a lexer és parser osztályok regisztrálásáért felelős osztály
- **JavaPsiFile** : a PSI fájl gyökerében lévő elem implementálásáért felelős osztály (PSI definiálása ld. később)
- **JavaSyntaxHighlighter** : a kódszínezés kontrollálásáért felelős osztály

- **JavaSyntaxHighlighterFactory** : az IntelliJ SDK számára megadja a használt syntax highlighter osztályt
- **JavaColorSettingsPage** : az SDK számára megadja a tetreszabott felületet a token típusok megjelenítéséről

Az előbb felsorolt osztályok nagy része a környezet által biztosított osztályokból származnak le, vagy interfészt implementálnak. Ezeknek a neve megegyezik az osztály nevével a “Java” prefixet levéve.

Language és FileType

Az első lépés a fájl típus regisztrálása a **LanguageFileType** osztályból való leszármazással. Ezen kívül a környezet biztosít egy **FileTypeFactory** osztályt, amiből szintén le kell származni és felüldefiniálni az absztrakt függvényeit. Az utóbbi osztályt a **com.intellij.fileTypeFactory** kiegészítési ponton (extension point) is regisztrálni kell a plugin.xml-ben.

A **LanguageFileType** osztály a konstruktorában egy **Language** osztályt ad át, amit szintén nekünk kell implementálni az ősoosztály alapján. Az IDE egy fájl típusát alapvetően a nevéből határozza meg, azon belül is a kiterjesztésből, ezért a **LanguageFileType** osztályban fontos a **getDefaultExtension()** függvény felüldefiniálása, mert itt a fájl típushoz tartozó nyelv kiterjesztését kell visszaadni, ami alapján majd a környezet azonosítja a fájlokat.

A **Language** osztály a singleton mintát követi, azaz egy publikus elérésű, statikus **Language** típusú objektum van benne egyetlen adattagként.

Lexer és Parser

Ha már megvannak a kiszínezendő fájlok és azok kódjai, akkor a következő lépés a lexikai és szintaktikai elemző definiálása. Az ANTLR4 nyelvtanok sok programozási nyelvhez definiálva vannak. A Java nyelvhez [itt](#) található. Értelemszerűen a **JavaLexer.g4** a lexer kódját míg a **JavaParser.g4** a parser kódját tartalmazza. A fejlesztőkörnyezet egy plugin segítségével ezekből képes legenerálni a **JavaLexer** és **JavaParser** osztályokat. Ezeket az osztályokat egy adaptor segítségével tudjuk felhasználni. Az adaptor osztályokban a konstruktorokat kell definiálni, ahol példányosítjuk a generált lexer illetve parser osztályokat.

ParserDefinition

A lexer alapozza meg a kódszínezés alapjait. Az IDE több különböző kontextusban hívhatja meg. Az első a syntax highlighting, erről részleteiben később. Egy második lehetőség a **ParserDefinition** osztályon keresztül. Az IntelliJ platformon a parse-olás két lépésből áll, az első az abstract syntax tree (AST) felépítése, a második lépés a Program Structure Interface (PSI) ráépítése az AST-re, azaz a szemantikai elemzés. A **ParserDefinition** osztály implementációját szintén regisztrálni kell a plugin.xml-ben, ez köti össze a lexer és parser osztályokat a környezettel.

Az AST **ASTNode** elemekből épül fel, míg a PSI **PsiElement** példányokból. Utóbbihoz a ANTLR4 IntelliJ Adaptor biztosít implementációt az **ANTLRPsiNode** osztállyal. Továbbá a **ParserDefinition** osztályban implementálni kell a **createLexer()** és **createParser()** függvényeket is.

Minden fájlhoz egy PSI tartozik, ennek a fának a gyökerében egy **PsiFile** áll, amit a **ParserDefinition** osztály konstruál, de az implementációját nekünk kell megadni. A **createParser()** függvény által visszaadott parser szolgálja azt a feladatot, hogy a lexer kimenetként kapott tokenek sorozatából

épített AST-t az osztály megkapja. Fontos, hogy a parser minden tokenet feldolgozzon, még akkor is, ha a kapott token nem valid az adott nyelv szerint. Ebben az osztályban kell megadni a nem fontos tokeneket is, azaz definiálni kell a whitespace és komment tokeneket, hiszen ez a parse-oláshoz tartozik.

SyntaxHighlighter

A syntax highlighting működéséhez még szükség van a `SyntaxHighlighterBase` osztály felüldefiniálására, a hozzá tartozó factoryt az XML-ben kell beregisztrálni. A `getHighlightingLexer()` függvényben kell megadni azt a lexert, amivel a színezést szeretnénk biztosítani, ez ebben a projektben megegyezik a `ParserDefinition`-ben megadottal, de a környezet megengedi, hogy a kettő különbözzön.

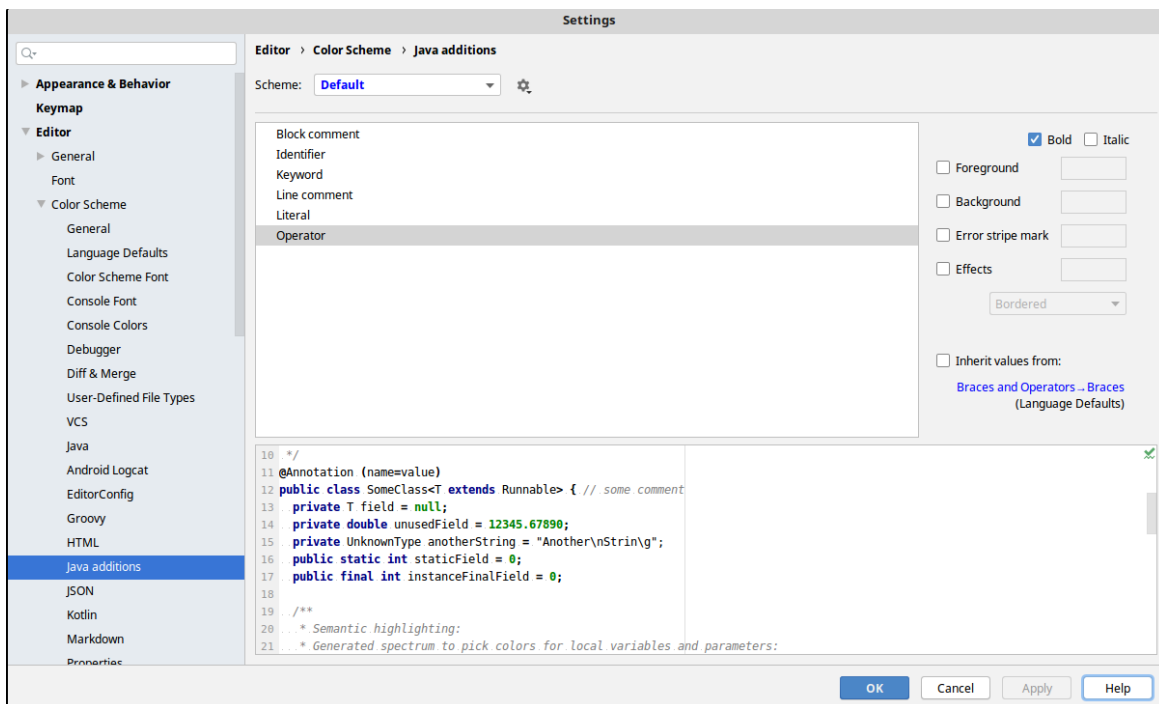
A `SyntaxHighlighter` osztály `getTokenHighlights()` függvénye minden tokenre meghívódik, és vissza kell térni a token típusának megfelelően a hozzátartozó `TextAttributesKey` példánnyal, ami leírja, hogy a token milyen színt kapjon. Minden `TextAttributesKey` példányhoz meg kell adni a másodlagos (fallback) highlightert is. A tokeneket 6 csoportra osztottam:

- Identifier: minden változó, azonosító
- Keyword: minden kulcsszó az adott nyelvben, pl.: `private`, `int`, `static`
- Literal: minden literális, szám, karakter és sztring
- Operator: idetartoznak az operátorok mellett a zárójelek és központozások is
- Line comment: egysoros kommentek
- Block comment: többsoros kommentek

Természetesen a csoportok máshogy is kialakíthatók.

ColorSettingsPage

Ahhoz, hogy a `SyntaxHighlighter`-ben felsorolt tokentípusokat különbözőképpen lehessen megjeleníteni, szükséges a `ColorSettingsPage` interfészt implementálni, majd az XML-ben regisztrálni. A plugin telepítése után a *Settings* → *Editor* → *Color Scheme* → *Java additions* menüpont megjeleníti a felületet, ahol a különböző tokentípusok megjelenítését lehet beállítani. Az alábbi képen ez látható. Az osztályban annyiszor kell példányosítani a `AttributesDescriptor` osztályt, ahány különböző csoportra osztottuk a tokeneket, vagyis hogy milyen típusú tokeneket szeretnénk testreszabni.

Az alábbi képen az előző képernyőképen látható beállítások utáni kódszínezés látható, azaz minden operátor (és zárójel és központozás) félkövér betűtípussal jelenik meg.

```
@Override
public void paint(Graphics g) {
    super.paintComponent(g);
    g.setColor(new Color(200, 220, 250));
    g.fillRect(0, 0, this.getWidth(), this.getHeight());
    int offset = 40;

    for(int i = 0; i < width; ++i) {
        for (int j = 0; j < height; ++j) {
            if (map[i][j].getImage() != null) {
                g.drawImage(map[i][j].getImage(), i * offset + 100, j * offset + 100, this);
            }
        }
    }
    g.drawImage(soko.getImage(), soko.x * offset + 100, soko.y * offset + 100, this);
}
```

Jövőbeli lehetőségek

A parser segítségével lehetséges lenne az általunk definiált típusokat is kiszínezni, az alapvető syntax highlighterek erre nem képesek. Egy másik ötlet a szintaktikai hibák észrevétele és jelölése. Ezen kívül a környezet lehetőséget biztosít arra, hogy referenciákat keressünk (hányszor volt használva egy változó vagy függvény), vagy esetleg kódkiegészítés és IntelliSense, vagy kódnavigáció beépítésére.

Források

IntelliJ IDEA forráskódja: <https://github.com/JetBrains/intellij-community>

ANTLR4 nyelvtan Java nyelvhez: <https://github.com/antlr/grammars-v4/tree/master/java>

ANTLR4 IntelliJ adaptor: <https://github.com/antlr/antlr4-intellij-adaptor>

IntelliJ IDEA Gradle alapú plugin fejlesztéséhez szóló dokumentáció: https://www.jetbrains.org/intellij/sdk/docs/tutorials/build_system.html

IntelliJ IDEA custom nyelv fejlesztéséhez szóló dokumentáció: https://www.jetbrains.org/intellij/sdk/docs/reference_guide/custom_language_support.html